

לימוד היומי דקה ליתנו

יום	יום לחודש	יום מוה"ר	ליקוטי הלכות	ליקוטי מוה"ר	מסנה ברורה	שיחות הר"ן	שולחן ערוך
שבת	י'	קז:	קלד	חזרה	רסא-רסב	יט, ב.	
א	יא	קח:	קלה	עח:	רסג-רסד	כא, כב,	
ב	יב	קה:	קלו	עט:	רסה-רסו	כג, כד,	
ג	יג	קט:	קלז	עט:	רסז-רסח	כה,כו,	
ד	יד	קט:	קלה	פ:	רסז-ער	א, ב.	
ה	ט"ו	קי:	קלט	פ:	רעא-רבע	ג, ד, א.	
ו	ט"ז	קי:	קמ	חזרה	רעג-רעד	ז, ח, ג.	

בקרני אור

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

274 | פרשת בלק | י' תמוז תשפ"ב

הן עם לבדד ישכון

מי שזוכה להתחזק בזה, להיות רצונו חזק תמיד אל האמת ולא ירפה את הרצון הטוב אפילו אם יעבור עליו מה, בודאי סוף כל סוף יהיה אחריתו טוב" (שם).

חרדה אוחזת בנו על המחשבה ש"מברכותיו של אותו רשע למדים מה היה בלבו לקללם"; בלעם שידע דעת עליון הבין היטב את כוחה של התבודדות, שהיא יכולה להפוך לשלימות הטוב גם את מי ששקוע בעומק הרע הגמור, ועל כן ביקש לזלזל ולהתלוצץ מעצה נוראה זו. הוא ביקש לומר ששום דבר לא ייצא מהפסיעות והעפר שהאדם הולך, ושוב הולך, להתבודד. הוא רצה להחליש את דעתו של האוחז בעצה זו, כדי שאכן יאמין לקול הקורא בקרבו 'הרף', ועל ידי זה יפסיד חלילה את תקוות חייו. וכפי שרבי נתן ממש"ך שם: "וכל זה אמר מחמת ההכרח, שעיקר השם יתברך את פיו לברך את ישראל ולחזקם ברצונות טובים והתבודדות שיהיו חזקים בזה לעולם. ומזה אנו מבינים מה היה בדעתו להיפך, לחלוק על כל זה ולרחקם ח"ו מכל זה על ידי דיבוריו וליצונות שלו הרעים. אף השם יתברך ברחמיו הפך הקללה לברכה, עד שהוכרח לברכם ולחזקם באמת".

ואותו רשע עונה אמן בעל כרחו ומגלה לנו טפח נוסף על עוצם כוחה של התבודדות העולה למעלה מכל השגה אנושית, והוא אומר: "תמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמהו". לא יאומן, בלעם הרשע, מקור הטומאה ההשחתה והזהומה שבעולם, מי שהיה ה'זה לעומת זה' בטומאה נגד קדושת משה רבינו וכלליות המדה רעה של מדות רעות של השבעים אומות (ליקוטי מוה"ר, לו). בלעם המשוקץ, שהינו עיקר זוהמת הנחש וכולל מקליפת עמלק שורש כל הרע שבעולם (ראה זוה"ק ח"ג רפא: ובלקוטי הלכות ברכה"ש ה-צב), מעיד על עצמו עדות מבהילה: אם הייתי זוכה להתבודד בכל יום, אף אני הייתי הופך לישר וכשר כישראל!

כי אמר על עצמו, שידע קלקולו וזוהמתו העצומה שאין דוגמתו, אף על פי כן אמר: הלואי והייתי זוכה אפילו אנוכי לילך בדרך זה, להתחזק מעתה ברצונות טובים ולפרש שיחתי בכל יום לפניו יתברך ולשפוט את עצמי בכל עת, אז הייתי זוכה גם כן לאחרית טוב, בבחינת 'ותהי אחריתי כמוהו'" (שם, פז).

ועלינו להבין, שמכיון שכל ברכותיו של בלעם אכן חזרו אחר כך לקללה "כמו שהיה כוונתו מתחילה" (רשי"י סנהדרין קה: ד"ה וכולם), שוב אין פלא שבעולם שורר רוח של ליצנות וחלישות הדעת על עצה קדושה נוראה ונגשגה זו; **אבי אבות הטומאה בעצמו נלחם נגד האדם שדורס על העפר ויוצא לשוח לבו וליישב דעתו על תכליתו בעולמו, כיון שהוא מפחד מעצה זו יותר מכל.**

ועלינו לאחוז באמת זו שנכתבה בתורה הנצחית, שה' יתברך הכריחו לגלות ולזכור זאת היטב, שכל פסיעה ופסיעה בקיום עצה נגשגה זו יקרה מאד מאד, ואין לשער את עוצם כוחה, ושכל מי שיתחזק בזה יזכה בודאי לאחרית טוב, כי היא העולה על כל העצות להחזירנו בתשובה שלימה.

הוא משתרך בעצלתיים בפאתי שביל העפר היוצא מהיער, נעליו מאובקות מן הצעיפה הממושכת בין העצים והאבנים. זו לא הפעם הראשונה שהוא יוצא ליער זה לשפוך שיחו לפני ה', אין הוא רואה עצה אחרת לסאת מכאוביו הרחניים, רק זוהי תקוותו היחידה לצאת ממאסר תאוותיו ומעשיו הרעים. תמיד הוא מזכיר לעצמו את דבריו הבוטחים של רבי נתן: "אשר העצה הכללית שהוא יסוד כל העצות הוא ההתבודדות והשיחה בינו לבין קונו, שירגיל עצמו בכל יום לילך למקום מיוחד להתבודד שם ולפרש שיחתו לפניו יתברך כאשר ידבר איש אל רעהו, ולהרבות בטענות והפצרות ובקשות ופיוסים בלשון שמדברים בו שיעזרהו השם יתברך ויזכהו לשוב ממעשיו הרעים ולהתקרב אליו יתברך" (ליקוטי הלכות, תפילה ד, ז). אבל הפעם הוא מרגיש כבדות איומה, נדמה לו שלרקי יגיעו, יום אחר יום הוא מבקש, משתפך ומתחנן, ותוצאות נראות לעין אין. רגליו נעשות עייפות ויגיעות בדרך, ולבו תוהה: 'היש שכר לפעולתי?!'

בפרשתנו אנו למדים על 'ברכותיו' של בלעם אותן נאלץ והוכרח לומר לישראל, וחז"ל (סנהדרין קה:) מאירים את עיינינו ש"מברכתו של אותו רשע אתה למד מה היה בלבו" - "דכתוב ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה, מברכותיו אתה למד מה הוא היה רוצה לקללם" (רשי"י, פז).

ואותו רשע מברך בעל כרחו ואומר: **"הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב"**, וכוונתו לכך שיש לעם ישראל את עצת התבודדות שהיא המקדשת אותם ומבדילה ביניהם לבין האומות ומרחיקה אותם מכל מאוויי הגוים ושאיפותיהם, וכפי שרבי נתן מבאר: **"שהם עם קדוש כזה, ששוכנים לבדד, שהם מתבודדים בינם לבין קונם ושופכים שיחתם לפניו בכל פעם וחושבים בכל יום על אחריתם וסופם האחרון, ועל ידי זה הם בטוחים מכל צר ואויב ומסטיין כי הם מסתירים עצמם בצל כנפיו יתברך תמיד, כי הם שמים מעונם ודירתם ומבטחם אצלו יתברך על ידי התבודדותם שעוסקים לסלק מחשבתם מכל ההבלים של זה העולם ולבטל רצונם אליו יתברך"** (ליקוטי הלכות, ברכות השחר ה, פז).

בהתבודדותם ושיחתם הם מעוררים את התכלית הנצחית אליה הם שואפים, ומסלקים דעתם מהבלי העולם חולף שאומות העולם כרוכים אחריהם. 'ובגוים לא יתחשב' - 'שאינם רודפים אחר גימוסי הגוים ואחר ריבוי כלי בית וכלי כסף ותכשיטים ושאר דברים המרבים הבל שלהם, רק מסלקים כל מחשבותם מכל זה, ומתבודדים ושופכים שיחם ברצונות טובים וכיסופים חזקים וגעגועים נמרצים אליו יתברך" (שם).

ובלעם מפאר ומשבח את רוממות העצה המופלאה הזאת ואומר: **"מי מנה עפר יעקב - מי יוכל מנות ולשער יקרת קדושת כל פסיעה ופסיעה שדורכים על העפר כשהולכים לשפוך שיחם בהתבודדות לפני השם יתברך, שמכל פסיעה ופסיעה שדורסים על העפר נעשים תיקונים ושעשועים גדולים למעלה שאי אפשר למנותם ולשערם. כי בודאי אי אפשר לשער מה שנעשה בזה. וכל**

דבר המערכת

"כל העבודה של ראש השנה הוא להמשיך אמונה בעולם, שעל ידי זה עיקר התגלות מלכותו יתברך. שבזה אנו עוסקים בראש השנה, כמו שאנו אומרים כמה פעמים "ותמלוך אתה ה' לבדך", כי עיקר ראש השנה הוא גלגול מלכותו יתברך שהיא בחינת אמונה כידוע, כי אי אפשר לקבל מלכותו יתברך כי אם על ידי אמונה. ועל ידי זה משלימים כל הבריאה, שעיקר שלימותה על ידי האדם שנברא ביום זה. ועיקר האמונה אי אפשר לקבל כי אם על ידי צדיקי הדור, על כן **צריכים לנסוע לצדיקי אמת על ראש השנה, כדי לזכות על ידם לאמונה שלימה**, שזה עיקר ראש השנה" (ליקוטי הלכות, אומנין ד, ח).

כל נסיעתנו לצדיק לראש השנה היא כדי לקבל שלימות באמונה, לגלות שרק ה' מנהיג את העולם ואין כח אחר מעורב בו. וכפי שרבי נתן כותב במקום נוסף: "זה כל עבודתנו באלו הימים מראש השנה עד שמיני עצרת, להשלים ולבנות את בחינת מלכות אמונה, שתגדל ותתגלה אמונתו לעין כל, שכל הנהגת העולם בכל עת ורגע בפרטיות הכל על ידי יתברך בעצמו, כי מלכותו בכל משלה" (שם, הלואה ד, ט).

אין מציאות שנסיעה זו תיבנה ותכונן על ידי מחשבות של טבע, זו סתירה בעצם מהותה ותכליתה של נסיעה קדושה זו. 'טבע' פירושו פחדים ואזלת יד מצד אחד, ומחשבות רבות של עשייה והשתדלות מצד שני. **אם אמנם ההשתלדות הפשוטה מחוייבת, אבל הלב והמח חייבים להיות מחוברים לתפילה ואמונה בלבד.** חובתנו לזכור ולשגן בלי הרף: 'אין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים', לעורר רחמי שמים לזעוק ולצעוק ולהתחנן בלי הרף לבוראנו אוהבנו, שבזכותו וכוחו של אותו צדיק נזכה לקיים רצונו ולבוא אליו ברננה. זוהי הנקודה שעלינו להתעסק עמה בכל עת ורגע. **לא ניגדר ל'נייעס' ולא למחשבות רבות שבלב איש, אלא לעיקר חיותנו והתחדשות כוחותינו הנובעים מן התפילה בלבד** (ראה לקו"מ ט' קמא), והיא שתביא ותצמיח לנו ישועה בפלאי פלאות.

העורכים

פניני אור

אמרות מהורות מרביה"ק ותלמידיו

רבנו ה"ה מר"ב באמירת התפלות ש'ספסר ש'ערי ציון', כמספר בשיחות הר"ן אות קס"ג. ובאומן ה"ה אצל אחד מאנ"ש הספר 'שערי ציון' של רבנו.

(שיח שרפי קודש)

תגובות והערות 3323796@gmail.com ניתן לקבל את הגיליון באימייל מידי שבוע

הדל"ג 7:13 - נין ההמה 5:36 - מוזיק"ש 8:17
צאת השבת 8:30 - צאה"ש לר"ת 9:05

כוחם של בתי כנסיות ובתי

מדרשות!

כנחלים נטויו כגנת עלי נהר כאהלים נטע ה'
 "ואמר רבי חמא ברבי חנינא: למה נסמכו אהלים לנחלים, דכתיב 'נחלים נטויו כגנות עלי נהר כאהלים נטע' וגו', לומר לך: מה נחלים מעלין את האדם מטומאה לטהרה, אף אהלים מעלין את האדם מכף חובה לכף זכות" (ברכות טו ע"ב).

התורה מטרת את האדם מהבגדים הצואים שהלביש על נשמתו ע"י מעשיו שאינם טובים. ובעיקר, כשהיא נלמדת ברבים, בבתי כנסיות ובתי מדרשות, הנקראים על שם הצדיק האמת.

"שהו מעלת הבית הכנסת ובית המדרש, שמחמת שיש מקום קבוע לתורה ותפילה על ידי זה סוף כל סוף נטהר מהם. כי אדם יחידי יכולין להפיל חס ושלום על ידי התגברותם, אבל כשיש בית המדרש קבוע, כל מי שהוא בכלל אנשי הבית המדרש הקדוש ואינו מפריד עצמו מהם לגמרי חס ושלום, בודאי יתגבר קדושת הבית המדרש שכלול מעסק התורה של רבים, שיש להם כח ביותר להמשיך עליהם הארה מפורשי נשמותיהם הנמשכים על ידי הצדיקי אמת שנקרא הבית המדרש של שמו, שעל ידי זה יזכה גם הוא להישאר על עמדו עד שיהיה נטהר בכללם מכל הבגדים הצואים ויזכה לבגדים נקיים" (ליקוטי הלכות, בציעת הפתח).

לעבור את החלל

הפנוי!

**יִרְאָ אֶת עֲמֶלְק וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר
רֵאשִׁית גּוֹיִם עֲמֶלְק וְאַחֲרָיו עַד אֶבֶד**

עמלק היא הקליפה אשר כוחה נמשך מהחלל הפנוי ולכן נקראת בשם 'ראשית', וכלשון מוהר"נ:

"עמלק הוא בחינת הכפירות והאפיקורסות הנמשך מחלל הפנוי, ועל כן נקרא ראשית, כמו שכתוב 'ראשית גוים עמלק'. כי חלל הפנוי קדם לעולם, כי בלא זה לא היה מקום לבריאת העולם. ומשם, מבחינת חלל הפנוי, נמשך הקליפה הקודמת לפרי. ועל כן נקרא עמלק 'ראשית', מחמת שכוונו נמשך מחלל הפנוי שהיא ראשית וקודם לעולם, שמשם בחינת הקליפה הקודמת לפרי" (ליקוטי הלכות, תפילין ה, ל).

זהו גם הסוד מה שהיה עשוי 'ככור', שהוא בחי' ראשית, מאחר שנמשך כוחו מהחלל הפנוי. וכנגדו, עמד יעקב אשר השתדל לקחת ממנו את הככורה. "כי באמת השם יתברך קדם לכל, כי הוא יתברך ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, והוא יתברך בעצמו ברא את החלל הפנוי, כדי שיהיה במקום לבריאת העולם. ועל כן ישראל על ידי אמונתם בהשם יתברך שקדם לכל, הם עוברים על כל החכמות והכפירות והאפיקורסות הבאים מחלל הפנוי, כי הם מאמינים שגם בהחלל הפנוי בעצמו נעלם השם יתברך" (שם).

שאלה:

נפשי בשאלתי בענין ה"שעה" התבודדות, אשר ידועים דברי רבינו בליקוטי מוהר"ן תניינא סימן כ"ה: "התבודדות הוא מעלה עליונה וגדולה מן הכל. דהיינו לקבוע לו על כל פנים 'שעה או יותר' להתבודד לבדו באיזה חדר או בשדה, ולפרש שיחתו בינו לבין קונו".

והנה זה כמה נכסוף נכספתי לקבוע עצמי להתבודד שעה תמימה, אך כמה הרפתקאות דעדו עלי גרמו לי ליפול מזה כמה וכמה פעמים, עד שמחמת זה עוברים לפעמים ימים רבים ואף שבועות וחדשים שאיני מתבודד, ואנחנו לא נדע מה נעשה...

תשובה:

אליך שואל נכבד!

ישנן חיזוקים רבים ועצות ותחבולות רבות, כיצד ניתן לזכות ל"שעה תמימה" של התבודדות, דבר יום ביומו חוק ולא יעבור. אמנם, בטרם כל ברצוננו להביע את תמימתנו העצומה על הסיפא של שאלתך, בה ספרת שלאחר שלא הצלחת להתבודד שעה תמימה, עברו ימים ואף שבועות בהם לא התבודדת כלל.

הן על כך כבר הזהירונו אנ"ש מימים ימימה, לבל נהפוך את ה"שעה" כמניעה ל"התבודדות". עד כדי כך, שמפני כך היה נמנע רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל מלהזכיר בתכיפות ענין ה"שעה" כדי שלא לגרום חולשה לעצם ה"התבודדות".

וכמוספר:

"כששאל אחד מאנשי שלומנו את רבי לוי יצחק ז"ל מדוע דיברו בגודל מעלת התבודדות וחיובה מדי יום, כמבואר בספרי רבינו, אינו מדגיש את זמן התבודדות, דהיינו קביעות של שעה אחת מדי יום, כדברי רבינו ז"ל, רק מרחיב הדיבור על עצם מעלתה וחיובה, וענה: משום שחושש שמא כשישמע השומע שצריך לקיימה במשך שעה ייחלש דעתו כלל מלקיימה, ואף אם יקיימה ייחלש דעתו שלא קִיְמָה כהוגן, ושמו מתוך כך יינחנה לגמרי. על כן מרחיב הדיבור רק מגודל מעלת הדבר וחיובה לפי דעת רבינו, ובמשך הזמן, לרוב התמידות בקיומה יקיימה המקיימה בשלימות וכראוי, וכרצון רבינו ז"ל" (שיש"ק ה, שיא).

והרחיב בזה את הדיבור הגרי"מ שליט"א באחד משיעוריו הנדפסים בספר 'דרך כוכב' (עמוד ר"ה) זה לשונו:

"ברוב שיחותיו של רבינו אודות התבודדות, מעורר הוא על עצם חשיבות ומעלת השיחה בינו לבין קונו בכל יום. אך יש שיחה אחת, והיא עיקר גדול, שרבינו הזכיר בה גם את אורך זמן התבודדות, שיש להתבודד שעה אחת בכל יום. והוא דבר גדול מיוחד, ויש בו שלמות, וסגולות מיוחדות בזה ובבא, לאדם שזוכה לדבר כל יום שעה אחת להשי"ת, אשר לו.

אבל זאת עלינו לדעת ולחרוט עמוק בלבנו, כי אמנם יש מעלה

יפה שעה אחת!

ושלימות בקביעות של שעה אחת שלימה בכל יום, אבל חלילה לנו שחוסר השלימות יבטל את העיקר... כי אליבא דאמת עצם עצת רבינו של שיחה בינו לבין קונו, כוללת גם התבודדות של פחות משעה, גם זה נקרא שיחה, והיא עצה מועילה ביותר, וגם אם חסר לו השלמות של שעה, עדיין זכה לעצה נפלאה של שיחה יומית בינו לבין קונו, וצריך להזהר שלא ליפול חלילה מעצם התבודדות בגלל שאינו יכול לקיימה בשלמות של שעה בכל יום. וכפי שאנו רואים שרובם המכריע של מכתבי מוהר"נ יש בהם חיזוק על עצם השיחה היומית בלי לפרט 'שעה' דוקא, "עכ"ל.

כדאי גם לציין למה שמוסר רבי גדליה קעניג זצ"ל, בשם רבי אברהם שטערנרהארץ זצ"ל, בשם הרב מטשעהרין: "כי אחרי שנתגלה ענין חיוב השיחה בינו לבין קונו שעה אחת לכל הפחות לכל אדם בכל מקום ובכל זמן, הקב"ה יושב ועוסק לצרף כל הגה ודיבור של איש הישראלי השייך לבחינת שיחה בינו לבין קונו במוציא במשך כל היום, באופן שמצרף שעה שלימה לזכותו של כל אחד ואחד מישרל כל עם קדוש" (שערי צדיק, מכתב קו). והוזכר דבר זה כמה פעמים במכתביו.

אמנם, בוודאי לא באו דברים אלו כ'חיזוק' למי שאינו חפץ להתאמץ ולמסור נפשו להתבודד 'שעה תמימה' כרצון רבינו לכתחילה, ומחפש סימוכין לחולשתו. אלא הם באים כחיזוק לאלו המשתוקקים לקיים דברי רבינו בשלימות. וכפי שכבר הזהיר על כך רבי גדליה קעניג זצ"ל, במכתב אחר, לאחר שמזכיר שיחה זו, וכותב:

"ובודאי הדברים אמורים למי שנכסף ומשתוקק לקיים דברי רבינו ז"ל בשלימות אלא שעדיין אינו עולה בידו לקיימם בשלימות, ועל כן בכל עת מצוא מתאנח על כל פנים על ריחוקו מהשם יתברך ועיניו תלויות למרום וצופיות ומייחלות שיזכרה הש"י ברחמיו לקרבו אליו יתברך לעבדו תמיד בכל לב ונפש, ועל כן כל זמן שאין זוכים לקיים דברי רבינו ז"ל בשלימות, צריכים להרבות בכיסופין והשתוקקות ובתפילה להשם יתברך 'מתי יגיעו מעשי למעשי אבותינו שזכו לקיים דברי רבינו הקדוש בתכלית השלימות' (שם, מכתב מד).

לסיום, כדאי שתזכור:

ה"שעה" התבודדות, היא ויתור שוויתר לנו רבינו, תחת אשר נתבודד שעות רבות בכל יום...

כמובא בליקוטי מוהר"ן, שאמר רבינו "שרצונו שיהיה לנו כל היום כולו התבודדות, ולבלות כל היום על זה, אך לאו כל אדם יכול לקיים זאת. על כן בהכרח לצוות להם שיהיה להם על כל פנים איזה שעה התבודדות, כי גם זה טוב מאד. אבל מי שליבו חזק בה, ורוצה לקבל עליו עול עבודתו יתברך באמת, רצונו שיהיה לו כל היום התבודדות" והזכיר אז מאמר חכמינו ז"ל ולואי שיתפלל אדם כל היום כולו" (ליקוטי מוהר"ן תניינא, צו).

וכן מובא בחי' מוהר"ן: "שאי אפשר לצוות לאנשים שיהנה הנהגה זו כי אם שעה אחת ביום, כי אי אפשר להכביד עליהם יותר. אבל באמת היו צריכים שיהיה להם כל היום התבודדות" (חי' מוהר"ן, תלח).

חזק חזק ונתחזק!

פנינים מאירים והידושים מזהירים מלוקטים מספרי גדולי הצדיקים זי"ע מתוך רשימותיו של הגרי"ם שכטנר שליט"א אשר ציין ורשם לפניו לזיכרון.

פרקי אבות

דיבר בו אנטיגנוס כלל, ואפילו שיעבוד על מנת לקבלו אין גנאי על זה. וטעם דברי אנטיגנוס לפי פירוש זה אפשר, לפי שאם יעבוד האדם את בוראו כדי שיספיק לו צרכיו בעולם הזה נפיק מינה חורבא, כי פעמים שלא יספיק הוא יתברך צרכיו כדי לענותו ולנסותו הילך בתורתו אם לא, והאדם לא יחשוב כי מנסה ה' אותו, אלא יבעט במלכו ובאלהיו בראותו שהוא מקיים מצוותיו יתברך כדי שיספיק לו צרכיו, ובראותו ילדיו מעשה ידיו מתים ברעב, יהיה תוהה על הראשונות ויאמר ח"ו כי שוא עבוד אלהים, ולכן הזהיר לאדם שמעיקרא לא יעבוד על מנת שכר גשמי כלל, ועם זה לעולם יהיה שלם בעבודת בוראו אפילו שלא ייטיב אליו.

לסיים שמונה עשרה בתוך זמן תפילה

מזיק אפילו אחר כך, וכיון שמידה טובה מרובה, אם כן גם מי שמתחיל להתפלל בזמן תפלה וממשיך אחר כך אין בכך כלום. אכן **המנחת יצחק** כתב על זה: אני מסתפק מאד באמינות הסיפור, דלפי ההלכה אין הדין כן, אלא צריכים גם לסיים שמונה עשרה בתוך הזמן תפילה. כמו שנפסק **בשולחן ערוך הרב** (סי' פט ס"א) ו**במשנה ברורה** (סי' קכד ס"ק ז) דאפילו החזן צריך לסיים את כל חזרת הש"ץ קודם סוף זמן תפילה. ו**בשו"ת רב פעלים** (ח"א או"ח סי' ה) פסק כי מי שיודע שבאמצע התפילה יעבור הזמן, לא יתחיל להתפלל רק יתפלל בתפילה שלאחריה פעמיים גם לתשלומין. אכן **בשו"ת ארץ צבי** (ס"ס קכא) הביא דבר זה בשם **היהודי הקדוש מפשיסחא** ז"ל בתור לימוד זכות על המתחיל להתפלל בזמן תפילה ונמשך אחר הזמן, דלפי דברי התוספות עולה דחשוב כאילו התפלל כל התפילה בזמנה. אבל כתב שהיא פירצה דחוקה ואין להכנס בזה לכתחילה. וגם **באשל אברהם מבנטשטאטש** (סי' קד) הביא היתר זה רק כדיעבד.

מאידך, **הרה"ק מקומאנא בשולחן הטהור** (סי' קט וסי' רלב ס"א) כתב בפשיטות דהעיקר רק להתחיל קודם סוף זמן תפילה, וכתב שאפילו אמירת 'קדיש קודם הודו' נקרא התחלה. גם **הערוך השולחן** (סי' קי ס"ה) פסק מכח דברי התוספות הנ"ל שהמתחיל בזמן תפילה נקרא 'מתפלל בזמנה' גם אם מסיימה לאחר הזמן. וכן הוא **במשמרת שלום** (קודינב סי' י).

איתא **בגמרא ברכות** (י) שהקב"ה זועם בכל יום כרגע, וכל אותם הימים שניסה בלעם לקלל את בני ישראל לא היה הקב"ה כועס, ואלמלי היה כועס לא היה נשתייר משוואיהם של ישראל שריד ופליט, לפי שבלעם היה יודע לכיון השעה שהקב"ה כועס בה. והקשו **התוספות** (ד"ה שאלמלי) מה היה יכול בלעם להספיק לקלל בשעת רגע, ותירצו שאם היה בלעם מתחיל לקלל באותה שעה אפילו אם היה ממשיך אחר כך זה היה פועל, כי הכל נמשך אחר ההתחלה. מכח דברי תוספות אלו כתב **המחצית השקל** (סי' י ו סק"ו) דטוב לומר תהילים אחר תפילת הציבור בבית הכנסת, שהשפעה היורדת מלמעלה על ידי תפילת הציבור נמשך כל זמן שהאדם נמצא בבית הכנסת ועוסק בה אחר התפילה, והיא נכללת עם אותה ההשפעה של תפילת הציבור, שהרי מידה טובה מרובה.

ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ד סי' מח) הביא מעשה שהיה בין הגאונים **מוהר"י מקוטנא** ז"ל וחתנו בעל **נפש חיה** ז"ל, עם בעל **האבני נזר** ז"ל, שנפגשו שלשתם ביחד ופתח בעל הנפש חיה ואמר: העולם אומרים בשם הבעש"ט הקדוש, שנמצא איזה תוספות שאם מתחילים להתפלל בזמן תפילה אזי גם אם נמשך התפילה אחר זמן תפילה, אין בכך כלום. והשיב על זה **מוהר"י מקוטנא**: גם אני שמעתי כן, אבל איני יודע איזה תוספות. ובעל **האבני נזר** חשב קצת, ואמר שכן מבואר בתוספות הנ"ל, שאם היה בלעם מתחיל לקלל בשעת כעס זה היה

שיעור 'אכילת פרס'

ומקור הדין הוא **ברא"ש** (פסחים פ"ב סי' יח). ומבואר מזה שאף שלועס את המצה הגזולה בשיניים קודם הבליעה, יוצא המצה ואין זה חשוב כשינוי מעשה, ומשמע דעיקר האכילה הוא בשעת הכנסה לתוך פיו.

וכבר תמה על זה **הגאון רבי עקיבא איגר** למה הגזול מצה ולועסה אינו יוצא המצה, הלא קונה את המצה בשינוי מעשה על ידי הלעיסה, ואחר כך יוצא בה בשעת הבליעה, דזהו בכלל 'בלע מצה יצא'. וכדבריו מפורש **ברייטב"א** (סוכה לה). "דמכ"י לעסיה בפומיה קנייה, דלאו בר אהדורי הוא ואין לנגזל אלא דמים, ויוצא בה".

בהרבה מקומות ראינו שכבר משעת לעיסה נחשב כהתחלת אכילה:

בהלכות בציעת הפת כתב **המשנה ברורה** (סי' קסז סק"ה) מי שבירך ברכה ראשונה ועבר ושח לאחר שבירך הברכה בעודו לועס קודם שבלע הפרוסה בדברים שאינו מצרכי הסעודה, צריך עיון אם צריך לחזור ולברך. וביאר שם **בשער הציצון** (סק"ל) את הצד שאינו צריך לחזור ולברך "כיון דמתכוין בלעיסה לשם אכילה, צריך עיון אם צריך לחזור דאכילה היא" ע"כ.

וכדברים האלה כתב **היעב"ץ** (מור וקציעה שם) דאף שהלעיסה לבדה אינה טעונה ברכה, מכל מקום לעיסה המביאה לידי אכילה צריכה ברכה, שכן נהנה החיך, והברכה שמברך על האכילה חלה גם עליה. והביא ראיה לכך **ממשניות תרומות** (פ"ח מ"ב) שההכנסה לתוך הפה לשם אכילה נקראת התחלת אכילה, שמי שהכניס תרומות לפתוך פיו ונפסל באמצע נחלקו רבי אליעזר ורבי יהושע אם מותר להמשיך לבלוע את התרומה.

דעת החתם סופר דהכנסה לתוך הפה היא אכילה

ויותר מזה מצינו דעת החתם סופר שיעיקר התחלת האכילה הוא ההכנסה לתוך הפה. והוא: כי **המגן אברהם** (סי' תעה סק"ד) חידש דלכתחלה מצוה מן המובחר לבלוע את הכזית מצה בליל הסדר בבת אחת, ולא לסמוך על שיעור הצירוף של אכילת פרס ולאכול מעט מעט, שזהו רק ענין של דיעבד. והשיג עליו **החתם סופר** (בח"י לחולין קג: ד"ה כי אמת) וכתב, דמצוה מן המובחר הוא להכניס את כל הכזית מצה בבת אחת לתוך הפה, אבל אין צריך לבלוע אותה בבת אחת, דהעיקר הוא ההכנסה לתוך הפה ולא הבליעה.

לדעת רבינו מנוח משערים משעת לעיסה

לפי זה יש לומר דגם לענין שיעור משך זמן של אכילת פרס מחשבים משעת לעיסה, שמאז נחשב כבר התחלת האכילה. וכן

שיעור משך אכילת פרס

השבוע למדנו בהלכות יום כיפור דיני השיעורים, ונפסק **בשולחן ערוך** (סימן תריב ס"א) כי מי שאוכל מעט ומפסיק וחוזר ואוכל מעט "אם יש מתחילת אכילה ראשונה עד סוף אכילה אחרונה כדי אכילת פרס מצטרף לשיעור שלם". והוא כלל לכל התורה כולה, שכל שיעור כזית או כביצה או ככותבת מצטרפים לשיעור אם אינו שווה משך זמן של שיעור אכילת פרס. והכריע **המשנה ברורה** (סי' תריח סק"א) בשם **החתם סופר** שיש להמתין ביום כיפור בין אכילה לאכילה כ-9 דקות.

משעת לעיסה או משעת בליעה

יש להסתפק אם מחשבים את שיעור הזמן הזה משעת הכנסת המאכל לתוך הפה והתחלת הלעיסה, או משעת הבליעה. ונפקא מינה אם יש להקפיד ביום כיפור לשהות 9 דקות מגמר אכילה הראשונה עד התחלת הלעיסה השניה, או שמחשבים 9 דקות עד שעת הבליעה השנייה.

באלו המקומות אנו רואים שהעיקר היא הבליעה ולא הלעיסה:

בהלכות פסח דיני ליל הסדר נפסק **בשולחן ערוך** (סי' תעה ס"ג) "בלע מצה יצא", שאף מי שלא לעס המצה ולא הרגיש טעם המצה בפיו יצא מצות אכילת מצה, שהבליעה לבד נקראת גם כן אכילה (מש"ב שם סק"ט).

וכך נראה מפסק **הרמ"א בהלכות תערובות** (יו"ד סי' קח ס"ה) שפסק שאסור להכניס מאכל איסור בתוך הפה ולטעום ממנו אף אם נזהר שלא לבלוע ממנו, משום 'דיחא מילתא' שהיא איסור דרבנן, ומשמע דאילו מן התורה אין זו נקרא אכילה. ואם כן בפשיטות בנידון דידן אין הלעיסה מצטרפת לשיעור משך זמן אכילת פרס.

וכן מפורש **בגמרא כתובות** (ל) שהגונב חלב של חברו ואכלו חייב בגניבה ואבידה, ואינו פוטר את עצמו בק"מ ליה בדרבה מיניה, שחייב גניבה ואבידה וחייב כרת על החלב אינם באים ביחד, שכבר בשעת הלעיסה הוא קונה את החלב בשינוי מעשה ומתחייב בגניבה ואבידה, ואילו איסור כרת על אכילת חלב חל עליו רק בשעת הבליעה. וכן כתב **הראב"ד** (השגות הראב"ד על הרי"ף פסחים ז). דיהודי שאוכל חמץ של גוי בפסח קנאו בשעת לעיסה קודם שמגיע לבית הבליעה.

מחלוקת הפוסקים במצה גזולה

אכן לענין מצה גזולה נפסק **בשולחן ערוך** (סי' תנד ס"ד) שאין אדם יוצא מצות מצה בליל הסדר במצה גזולה, לפי שאין המצה שלו. אבל הגזול חטים או קמח ועושה ממנו עיסה ומצה, יוצא בה, שכבר קנאה בשינוי מעשה.

וגם לענין בריה מובא **בשולחן ערוך** (סי' רי ס"א) שיש אומרים שמברכים ברכה אחרונה על בריה שהיא פחותה מזכית. והיינו, שהכניס את הבריה שלם בתוך פיו, דהלא אין הדרך לבלוע בריה שלימה בלא ריסוק שיניים. ואם כן מוכח דבזה שמכניס שלם לתוך הפה נחשב כאילו אכלו שלם.

אכן יש לומר שאין ראיה כל כך מהלכות ברכות, דשם תיקנו חז"ל את הברכה כפי חשיבות המאכל והנאת החיך, מה שאין כן במאכלי איסור ואכילת מצוה.

דעת השבט הלוי - משעת לעיסה

ובשו"ת שבט הלוי (ח"ט סי' קעג) העלה להלכה דבכל מאכל איסור ובכל מאכל מצוה משערים זמן התחלת האכילה משעת גמר לעיסה כשהוא מוכן כבר לבליעה.

וטעמו, דקיימא לן דגם מה שבין החניכיים מצטרף לשיעור כזית, אם כן כיון שמתחיל משם איסור האכילה, מתחיל משם גם דין צירוף אכילת פרס. אכן כתב דלענין ברכת המזון התלוי בהנאת מעיים, וכן אכילת יום הכיפורים דתלוי בהנאת מעיים משום יתובי דעתא, מתחיל לשיעור רק לאחר הבליעה (וע"ע שביבי הלוי סי' סא).

נראה מפירוש **רבינו מנוח** על הרמב"ם (פ"ב מה"ל שביבת עשור ה"ד) שביאר טעם ההבדל בין שיעור אכילה לשיעור שתיה, דשיעור צירוף הזמן של אכילה הוא בכזי אכילת פרס, ואילו צירוף הזמן של שתיה הוא כדי שתיית רביעית לדעת הרמב"ם. וביאר, דשיעור זמן שתייה זו היא שיעור מועט, דבשתי לגימות או שלוש יכול אדם לשתות רביעית, אבל פת ושאר מיני מאכל 'צריכים לעיסה' ואי אפשר לאכול פרס בלא שהייה מרובה. משמע מזה דשיעור אכילת פרס כולל גם הלעיסה.

כעין זה כתב **המהר"ם שיק** (או"ח סי' רנד) דשיעור אכילת פרס הוא שיעור דקים להו לחז"ל במה שדרך האדם לאכול באכילת קבע דרך ישיבה והסיבה. ואם כן מסתבר דהלעיסה היא בכלל זה.

לענין שיעור ברכה

גם **בהלכות ברכות** משמע שהשיעורים נמדדים כפי שעת הכנסת המאכל לתוך הפה, שהרי כל השיעורים נמדדים לפי נפח, ובדרך כלל על ידי הלעיסה מצטמק המאכל ונפחת שיעורו עד שבא לבית הבליעה, ועל כרחך דהעיקר תלוי קודם שמכניסים את המאכל לתוך הפה.

גַּאט אַיז מיט דיר, פיי דיר, לְעַפֵּן דִּיר!

רבי שמואל אייזיק מדאשיב (י)

המשך הסיפור של נסיעת רבי שמואל אייזיק
לאומן בער"ח שבט תקע"א

רבי צבי אריה נשאר בבית רבי שמואל אייזיק

ואמר מוהרנ"ת ז"ל, שצריכין שאחד מן הנוסעים ישאר כאן ללינת לילה אצל הר' שמואל אייזיק, ויודיע לו לעת ערב שהיו כאן כל החבורה הנוסעים על ערב ראש חודש עם מוהרנ"ת ז"ל ולא רצו לבטלו ולבלבלו, והם נסעו לדרכם בקודש, ולמחר השכם בבקר יזרו את עצמו הר' שמואל אייזיק עם האיש שישראל אצלו. וזקני הרב ה"ה הר' צבי ארי' ז"ל בן הרב הר' אהרן ז"ל מברסלבי היה גם כן מהנוסעים, והוא היה מבני הנוערים עוד ומהחשובים בן הרב הר' אהרן ז"ל, כי ה"ה הר' שמואל אייזיק ז"ל היה חבר של הרב ר' אהרן עוד מקודם שנתקרב מוהרנ"ת ז"ל לרבינו הקדוש.

"כפני מוהרנ"ת ז"ל מאיר פני רבינו ז"ל"

הכלל, אמר מוהרנ"ת ז"ל לזקני הרב הר' צבי ארי', שלכבוד הר' שמואל אייזיק ז"ל טוב שהוא ישאר פה בדאשיב על לינת לילה אצל הר' שמואל אייזיק, והוא יראה לשכור איזה עגלה על בוקר השכם שיסעו שניהם ישר לאומן. וכך היה שנשאר זקני הנ"ל בדאשיב, ומוהרנ"ת ז"ל נתן לו מעות שיוכל לשכור עגלה עבור שניהם, כי ידע היטב שהר' שמואל אייזיק ז"ל הרי הוא עני מדוכא ויהיה לו מניעה מזה, והרב ר' צבי ארי' ז"ל נשאר בדאשיב. וכשהגיע השעה נכנס ר' צבי ארי' להר' שמואל אייזיק ואמר לו שמוהרנ"ת ז"ל היה בכאן, והיה מתאונן ר' שמואל אייזיק מאד ע"י שלא ראה אותו, והקפיד על בני ביתו שלא הודיעו לו שמוהרנ"ת בא למחנהו, ואמר לזקני הרב הר' צבי ארי': "הלא כפני מוהרנ"ת ז"ל מאיר פני אדמו"ר ז"ל".

תפלת מעריב של רבי שמואל אייזיק

והנה הרב רבי שמואל אייזיק ז"ל לא היו לו רק ב' חדרים חלוקים זה מזה בפרוודור באמצע, והיה חדר אחד עבור בני ביתו ובית תבשיל היה שם שקורין קער, ואח"כ חדר מיוחד עבור הר"ר שמואל אייזיק שהיה עובד עבודתו יתברך שמו שם, ולא היה לו להרב ר' צבי ארי' מקום ללינת לילה רק בחדר של הר' שמואל אייזיק, וכשהגיע לתפלת ערבית שלחו להרב ר' צבי ארי' שילך לביהמ"ד להתפלל שם ולחו בחדרו, ואחר מעריב נתעכב הר"ר צבי ארי' שם בביהמ"ד כי הבין שמסתמא הר"ר שמואל אייזיק מתפלל עוד מעריב ולא רצה לבלבלו. ואח"כ כשסגרו הביהמ"ד ושיער בעצמו שמסתמא גמר הר"ר שמואל אייזיק תפילתו, הלך בחזרה. וכשבא סמוך להחדר של הר"ר שמואל אייזיק שמע שאומר 'השכיבו' בקול איום ונורא כזה, עד אשר נפל עליו פחד לכנוס לחדרו, וגם ירא פן יבלבל אותו. לכן המתין בחוץ, כי בחדר של בני ביתו לא היה יכול ליכנס ששם עזרת נשים. הקור והכפור והשלג היה חזק עד למדי כדרך בחוץ לארץ סוף חודש טבת, והוא עומד בחוץ יותר מחצי שעה, עד שהבין שהר"ר שמואל אייזיק עומד שמונה עשרה ואז הרהיב עוז בנפשו ונכנס בחשאי בנחת, שלא ישמע הר"ר שמואל אייזיק שלא יבלבלו מתפילתו.

"אלקי", ופרש"י שאחר שהרגיש בחטא שרצה דוקא לקלל, ידע שנבאש אצל הקב"ה, ונטרד, ויותר כבר לא אמר 'אלקי'. ודייקתי בזה שלימוד כזה יש לנו ללמוד מזה, לדעת שרק דעת בלעם, דעת דסט"א הוא, שאחר שחטא האדם אין הקב"ה אלוקיו, שזה היפך הדעת דקדושה של הצדיק האמת. שהאמת הוא שאין כדבר הזה, ותמיד הוא אלקי, וגם אם חטאתי ח"ו צריך אני להתבייש לפניו ולדעת כי אין אלקים בלתי. כדוגמת בן קטן שחטא לפני אביו, ואביו מרחקו, והוא דוקא עושה רצונו ומתנפל לפניו גם בעת ריחוקו, כמה נחת רוח יש לאביו מזה שרואה איך שבנו מכיר שאין לו אב אחר. ומדיוקו של רש"י הנ"ל רואים אנו את השקר הגדול של בלעם - שאחר שחטא סבר שאינו אלוהי אלקי ח"ו, שזה היפך האמת, כי הלא זוהי המציאות שאין לנו אלקים בלעדיו, וראה מה גרמה לו המחשבה הזו - שגירה והכשיל את ישראל בזימה אשר שונא אלקינו ע"י בנות מואב, ואם לא היה לו השקר של מחשבה מעוותת זו, כמה מרידה במלכות שמים הי' נמנע מזה.

ולהפליא, שמצינו דבר והיפוכו אצל משה רבינו ע"ה, שאמר לו הקב"ה לאחר שחטאו ישראל במעשה העגל: "וְעַתָּה הִנֵּיחָה לִי יַחֲרֹץ אִפִּי בְּהֶם וְאֶכְלֶם" (שמות לב, ט), אך משה רבינו למד ממילים איומות אלו את החיזוק הגדול ביותר, שאדרבה, כעת הוא צריך להתפלל עוד, וכמו שפירש שם רש"י: "עדיין לא שמענו, שהתפלל משה עליהם, והוא אומר 'הניחה לי'. אלא כאן פתח לו פתח והודיעו, שהדבר תלוי בו, שאם יתפלל עליהם לא יכלם".

ורואים מכאן שמהדיחוי ומהמכה וההסתר הכי גדול, שאמר ה' למשה 'הניחה לי', ראה משה רבינו ע"ה את נקודת החיזוק, הישועה והקירוב הגדול, שאע"פ שדרך כלל כשאחד אומר לשני 'הניחה לי', זה כדי להפסיק הקשר, מ"מ משה רבינו למד מזה שאמר 'הניחה לי' - שאפשר עדיין שלא להניחו ולעזבו, וגם במצבים הנוראים ביותר יש לנו את הקירבה אליו ולהתפלל לפניו והלוישוע מפיו!

וכלשון רביה"ק (לק"מ ח"ב ס"ו טו): "ה' עמך, ואל תירא ואל תפחד ואל תחת, כי הוא יתברך עמך ואצלך וקרוב לך ממש, כי מלא כל הארץ כבודו, על כן אפילו אם האדם נופל ח"ו למקום שנופל רח"ל, והוא בשפל המדרגה התחתונה ממש - גם משם יוכל לדבק את עצמו בה' ולשוב אליו יתברך וכו', כי זהו בעצמו התקרבות, מאחר שהוא רואה שהוא רחוק, כי מקודם היה מרוחק כל כך עד שלא היה יודע כלל שהוא רחוק, ומאחר שעכ"פ יודע שהוא רחוק, זהו בעצמו התקרבות, ובזה בעצמו ראוי לו להחיות את עצמו ולשוב אל ה'".

פי ידיעתי סובלים כהיום אלפים ורבבות בני אדם מהפרעות נפשיות ובלבולי מחשבות ודמינות ומחשבות כאלו אשר מעיקים עליהם וממריים את חייהם ברוחניות ובגשמיות, וכל מה שרוצים לדחות את הבלבולים ולשית עצות לנפשם להיפטר מהמחשבות הקשות הללו - המחשבות נכנסים בעומק מוחם יותר ויותר רח"ל, ומתגברים הבלבולים ביתר שאת ועז בכמה אופנים שונים ומעכירים לגמרי רוחו ודעתו של האדם, ה' ירחם.

והעצה הנפלאה והמועילה לזה היא המידה שמכנה אותה הבעש"ט הק' בצוואת הריב"ש בשם "מידת ההשתוות", כלומר, להיות תמיד שוה בדעתו ולהמשיך לעשות את שלו ברוחניות ובגשמיות, ולהשתדל בכל כוחו להיות קר ברוח, כמו שלא איכפת לו מהמחשבות הטורדות, אף אם המחשבות ועגמת נפשו מעיקים לו עד הנפש, ואף אם עובר מה שעובר מבית ומחוץ, ואפי' מה שסובל כל אחד ממנו בעצמו מהעגמת נפש של עצמו ומהבלבולים והמחשבות של כל אחד ואחד בעצמו - תמיד ישתדל להיות שוה בדעתו; לשאוף ולהשתוק להיות דבוק בהש"ת ולא להינתק ממנו ח"ו.

וכמו שכתב רבינו בליקוטי מוהר"ן (סי עב): "שמעתי מעשה באחד שבשעה שעמד להתפלל, היה מזדמן ועומד לפניו בדמיונו עכו"ם ערל, והיה לו יסורים גדולים מזה, וכל מה שרצה להתגבר ולסלק המחשבה, התגברה עליו ביותר. ויעץ לו חכם, שלא יהיה איכפת ליה 'וְעַמְד הֶעָרְל', ואעפ"כ יעשה את שלו ויתפלל, ובזה יסתלק ממנו".

ולפיכך הירבה מוהרנ"ת כ"כ דיבורי התחזקות אפי' להמונחים בשאל תחתיות ומתחיתו, כי כן קיבל מרבינו אשר ראה והשיג את אשר יעבור על כל אחד ואחד אשר ירצה להתקרב אל הש"ת בעקבתא דמשיחא דא - לבל יתפשו ברשות הסטרא אחרא והטומאה אשר מתחזקת על כל אחד להביאו לאבדון נצחי רח"ל.

יש כמה וכמה ספרים קדושים המדברים מהתחזקות, אבל רבינו ומוהרנ"ת דיברו ביותר והרבו מאד דיבורים נעימים ובורחים לכל אחד ואחד כפי מה שהוא, ואיך שהוא, ובמקום שהוא, אשר אין רשע בעולם ואין מבולבל בעולם שיוכל להתחמק מזה.

כי רבינו ומוהרנ"ת מרבים בדברים לאמץ ולחזק את כל הנפשות העייפות והחלושות, דיבורי חן ותחנונים בשבעה משיבי טעם, להשיבם אל הש"ת ותורתו הקדושה, ולבל יכנעו להסט"א בשום פנים ואופן שבעולם, כי גם עצם הסיורו להיכנס לכוחות הרע, לנצחון גדול ייחשב.

ונפל בדעתי שמצינו אצל בלעם הרשע שבתחילה אמר "אם יתן לי בַּלְק מְלֵא בֵיתוֹ כְּסוֹף וְזָהָב לֹא אוֹכַל לְעֵבֵר אֶת פִּי ה' אֶלְקִי" (במדבר כב, יח) אמר "ה' אלקי", ואילו לאחר שאמר לו בלק "וְעַתָּה בְּרַח לָךְ אֶל מְקוֹמְךָ" (שם כד, יא) השיב לו בלעם: "הֲלֹא גַם אֶל מוֹלָאֲךֶיךָ אֲשֶׁר שִׁלַּחְתָּ אֵלַי דִּבְרַתִּי וְגו' לֹא אוֹכַל לְעֵבֵר אֶת פִּי ה'" (שם כד יג) ולא אמר

<p>ברכת מול טוב להר"ר יוסף קדיש ברוך שליט"א לרגל נישוא בני הר"ר אלטלף הר"ר עב"ג פת הרה"ח ר' ישעי פרימי שליט"א יה"ד שיכ"ו לבנות בית נאמן בישראל בדרך רביה"ק זיע"א</p>	<p>ברכת מול טוב להרה"ח ר' אברהם ענקב ראשה שליט"א לרגל נישוא בתו עב"ג בשש"ט"ם יה"ד שיכ"ו לבנות בית נאמן בישראל בדרך רביה"ק זיע"א</p>	<p>ברכת מול טוב להרה"ח ר' חזק דויטש שליט"א לרגל נישוא בתו עב"ג הר"ר טרדיני יצחק ב"ן הר"ר יה"ד שיכ"ו לבנות בית נאמן בישראל בדרך רביה"ק זיע"א</p>
<p>ברכת מול טוב להר"ר נתן חזק סולרש הר"ר ולאביו הרה"ח ר' נחום שאר סולרש שליט"א ולחוננו הרה"ח ר' חיים ליברמנטש שליט"א לרגל חולדת חבתי הגדה יה"ד שיכ"ו לג' לילת לילת חנוכה ולכשיש"ם ולחובות חת רבקה</p>	<p>ברכת מול טוב להרה"ח ר' נתנלי נבאי שליט"א לרגל נישוא בני הר"ר יוסף חיים הר"ר עב"ג בשש"ט"ם יה"ד שיכ"ו לבנות בית נאמן בישראל בדרך רביה"ק זיע"א</p>	<p>ברכת מול טוב להרה"ח ר' אליעזר נתן והרשל שליט"א לרגל ארוסת בתו בשש"ט"ם עב"ג הבה"ח מנחם נ"ו בן הרה"ח ר' ישראל נתן חובנטל שליט"א יה"ד שיכ"ו לבנות בית נאמן בישראל בדרך רביה"ק זיע"א</p>
<p>ברכת מול טוב להר"ר בנימין מנדל שטיבלים הר"ר ולחוננו הרה"ח ר' שלמה לאנג שליט"א לרגל חולדת חבתי הגדה יה"ד שיכ"ו לג' לילת לילת חנוכה ולכשיש"ם ולחובות חת רבקה</p>	<p>ברכת מול טוב להרה"ח ר' יוסף נתן שליט"א לרגל ארוסת בתו עב"ג הבה"ח יוסף כאב"ג נ"ו יה"ד שיכ"ו לבנות בית נאמן בישראל בדרך רביה"ק זיע"א</p>	<p>ברכת מול טוב להרה"ח ר' אליעזר נתן והרשל שליט"א לרגל ארוסת בתו בשש"ט"ם עב"ג הבה"ח מנחם נ"ו בן הרה"ח ר' ישראל נתן חובנטל שליט"א יה"ד שיכ"ו לבנות בית נאמן בישראל בדרך רביה"ק זיע"א</p>

ברכת מול טוב
להרה"ח ר' יעקב מאיר שכמער שליט"א
לרגל ארוסת חבתי
ולחוננו הרה"ח ר' יוסף חיים שכמער שליט"א
לרגל ארוסת בתו שתייה בשש"ט"ם
עב"ג הבה"ח שאר קריינלע נ"ו
יה"ד שיכ"ו לבנות בית נאמן בישראל
בדרך רביה"ק זיע"א

נערך ע"י הרה"ח רבי נחמי שווארץ שליט"א בעמ"מ "אוצרות עלים לתרופה".